

نکته‌ای که باید عمیقاً درک شود:

اعتبارات خرد هم سودآور است و هم

مشکل‌گشای بیکاری و فقر

دکتر مصطفی مهاجرانی

وزیر امور اقتصادی و دارایی در گردهمایی سراسری مدیران بانک سپه در روز پنجشنبه ۱۵ دیماه ۱۳۸۴ خبر از دو سیاست جدید دولت در مورد نظام بانکداری دادند: یکی، نقش بانک‌ها در تقویت بنگاه‌های خرد و دیگری، توسعه منطقه‌ای. در مورد اعتبارات خرد نظر ایشان بر اینست که برای رسیدن به مفهوم توسعه و عمل به برنامه، باید به موسسات خرد توجه و منابع مالی لازم نیز تهیه شود. وی سیاست‌های کوتاه‌مدت همانند خصوصی‌سازی را در تقویت و بهبود وضعیت موسسات کوچک و متوسط و اعطای تسهیلات خرد به آنها موثر دانست و افزود که براساس مصوبه دولت، ۲۰ درصد از تسهیلات بانکی به موسسات کوچک و متوسط اعطا می‌شود و قرار است که این ضریب به ۵۰ درصد ارتقا یابد. بخش دیگر از سخنان ایشان که مربوط به توسعه منطقه‌ای است، از بحث ما خارج است.

اما آنچه باید مورد توجه قرار می‌گرفت، مفهوم اعتبارات خرد و واجدان شرایط دریافت این اعتبارات است که فقط با ذکر "کوچک و متوسط" بسنده شده است. اکنون، بیش از سی سال است که کشورهای مختلف، از جمله کشورهای در حال توسعه، از پرداخت تسهیلات یارانه‌ای به علت عدم‌کارایی آن صرف‌نظر کرده‌اند و به اعطای اعتبارات خرد روی آورده‌اند. به عبارت دیگر، مورد نظر اعتبارات خرد افرادی هستند که توان انجام کار دارند، ولی وثیقه ندارند تا بتوانند از تسهیلات بانکی موردنظر جناب وزیر برخوردار شوند، و نتیجه آن شده است که معضل عمده دولت که بیکاری و به‌خصوص بیکاری افراد تحصیلکرده است، روزبه‌روز تشدید می‌شود، زیرا این افراد نمی‌توانند از این تسهیلات برخوردار شوند و در بانک‌ها به روی این افراد بسته است.

تسهیلات ۲۰ درصدی موردنظر که باید در اختیار موسسات کوچک و متوسط قرار گیرد، قبلاً هم در بخش کشاورزی تجربه شد، ولی مفید واقع نشد. اجرای این سیاست جدید هم راهگشا نخواهد بود، در حالی که در کشورهای دیگر این

بیش از سی سال است که کشورهای مختلف، از جمله کشورهای در حال توسعه، به علت عدم‌کارایی تسهیلات یارانه‌ای، از پرداخت آن صرف‌نظر کرده‌اند و به اعطای اعتبارات خرد روی آورده‌اند.

② متقاضیان اعتبارات خرد افرادی هستند که توان انجام کار دارند، ولی وثیقه ندارند تا بتوانند از تسهیلات موردنظر جناب وزیر برخوردار شوند.

تسهیلات به صورت اعتبارات خرد و متناسب با شرایط داوطلبان دریافت وام و با استفاده از کمک‌های فنی و مالی بانک‌ها مورد توجه قرار گرفت و ثمره بسیار عالی به‌بار آورد، زیرا علاوه بر کمک‌های فنی، درهای بسته بانک‌ها هم به روی نیازمندان گشوده شد و مشکل بیکاری آنها رفع شد و در عرض ده سال در اندونزی تعداد فقرا از ۴۴ درصد، به ۱۱ درصد تقلیل یافت. کشورهایی مانند هندوستان، بنگلادش، مصر و اندونزی هم نمونه‌های بسیار جالبی از کاربرد اعتبارات خرد می‌باشند. اما مشکل عمده ما اینست که سیستم بانکی حاضر به تغییر رویه و روش به‌ارث‌برده خود نیست. بنابراین، ضروری است که جناب وزیر قبل از اجرای سیاست جدید اعتبارات خرد، کارهای جاری را به سایر مقامات واگذار کنند و خود و همکاران بانکی به بعضی از کشورهایی که در این زمینه، یعنی در زمینه کاهش بیکاری و فقر از طریق اعتبارات خرد دارای موفقیت شایانی هستند، سفر کنند و از نزدیک ملاحظه کنند که چقدر آسان می‌توان مشکل بانک‌ها و مشکل بیکاران را حل کرد! اگر آمادگی لازم برای پذیرش این پیشنهاد باشد، می‌توان زمینه سفر را با تهیه گزارش‌ها و کتاب‌هایی که وجود دارد، فراهم کرد.

شرط اساسی این کار آنست که سیستم بانکی ما بپذیرد که غیر از این راهی که طی می‌کند، راه‌های دیگری هم وجود دارد که هم مساله عمده کشور، یعنی بیکاری و فقر را حل کند و هم سودآوری بانک‌ها را افزایش دهد، نمونه هم بانک توسعه ملی مصر.